

ПІДХОДИ ДО ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ВПРАВ І ЗАВДАНЬ ЯК ЗАСОБІВ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ

Горошкін Ігор,

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
відділу навчання іноземних мов,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна

 igorgoroshkin@gmail.com

Проблема добору вправ для навчання іношомовного спілкування завжди перебувала в полі уваги науковців і практиків. Дослідники (О. Бігич, Н. Бориско, Г. Борецька, Н. Майєр, С. Ніколаєва, Т. Олійник, Т. Пахомова, О. Пасічник, Т. Полонська, В. Редько та ін.) стверджують, що якість виконання вправ значною мірою впливає на успіх оволодіння різними видами мовленнєвої діяльності. З цього випливає, що провідним засобом формування механізмів іношомовного спілкування є побудова ефективної системи вправ і завдань, значення якої полягає насамперед у тому, що вона забезпечує організацію формування механізмів іношомовного спілкування й організацію освітнього процесу.

Студювання психолого-педагогічних джерел (Н. Бориско, С. Ніколаєва, О. Паршикова, В. Плахотник, В. Редько, Е. Хоменко, В. Черниш, Л. Черноватий, С. Шукліна та ін.) дає змогу стверджувати, що поняття «система» науковці тлумачать як «будь-яке складне явище, до якого входять численні елементи, котрі утворюють певну сукупність завдяки наявності між ними внутрішніх зв'язків» (Бігич, Бориско, Борецька та ін. 2013, с. 79), «об'єднання взаємозв'язаних і розташованих у певному порядку складників цілісного утворення, поєднаних певною функцією. Тобто система передбачає множинність взаємопов'язаних елементів, з'єднаних певним чином для досягнення певної мети. Ці елементи, перебуваючи в тісному взаємозв'язку, й формують структуру системи» (Черноватий, 2018).

У методичній літературі представлено значну кількість визначень поняття «система вправ і завдань». Вивчення літератури з проблеми дослідження уможливило висновок, що система вправ і завдань – це ієрархічно структурована, дидактично й методично збалансована послідовність вправ та завдань, розроблених з урахуванням вимог Державного стандарту базової середньої освіти, модельної програми з іноземної мови, умов навчання, психологічних особливостей здобувачів освітнього процесу, що спрямована на вмотивоване й усвідомлене оволодіння учнями іношомовним матеріалом, формування в них умінь застосовувати іноземну мову як ефективний інструмент комунікації, потужний засіб пізнання іншої культури та репрезентації власної.

Вивчення й аналіз педагогічних джерел (О. Пасічник, Т. Полонська, В. Редько та ін.) уможливує висновок, що на вибір змісту, створення системи вправ і завдань

значною мірою впливає домінування тих чи тих педагогічних підходів. Оскільки змістове наповнення поняття «підхід» ми схарактеризували в попередніх публікаціях, обґрунтували, що «підхід є стратегічним напрямом організації освітнього процесу, який визначає зміст, а також принципи, методичний інструментарій, тактичні дії вчителя в процесі навчання» (Редько, Полонська, Горошкін та ін., (2022), обмежимося характеристикою підходів, що є визначальними в побудові системи вправ і завдань для формування механізмів іншомовного спілкування в учнів 7–9 класів гімназій.

У чинній модельній програмі з іноземних мов (Редько та ін., 2022) зазначено, що освітній процес «будується на підґрунті комунікативного, діяльнісного, особистісно орієнтованого та культурологічного підходів, які своєю сутністю зумовлюють дидактично і методично доцільне визначення цілей та змісту навчання іноземної мови як важливого засобу міжкультурного спілкування та порозуміння в сучасному глобалізованому, мультилінгвальному та полікультурному світовому соціумі» (Редько та ін., 2022, с. 4).

Оскільки навчання відбувається на компетентнісних засадах, на це спрямовують державні документи, то логічним видається синтез загальнодидактичного компетентнісного підходу з низкою виокремлених у програмі підходів – компетентнісного, особистісно орієнтованого, комунікативно-діяльнісного, культурологічного. Сукупність означених підходів і визначає створення системи вправ і завдань для формування механізмів іншомовного спілкування учнів 7–9 класів. Наприклад, пропозиція учням змодельовати ситуацію, коли група друзів відвідує магазин для вибору й покупки одягу. Під час виконання такої вправи учні діляться між собою побажаннями, обирають речі відповідно до смаку, ситуації (часу року, вибір одягу для пікніка, занять спортом, туристичної поїздки), радяться, запитують думку одне одного щодо тканин, кольорів, стилю одягу тощо. Таким чином учні залучаються до комунікативної діяльності, діалогічного й монологічного мовлення, вони враховують свої уподобання і смаки. Подібні вправи мають прикладне спрямування, оскільки є комунікативно значущими, готують дітей до схожих життєвих ситуацій.

Ефективності навчання сприятиме мовленнєво-мисленнєва спрямованість вправ і завдань, їх функційність, а також новизна поданого матеріалу, його ситуативна спрямованість, соціокультурна відповідність.

Використані джерела

- Бігич, О.Б., Бориско, Н.Ф., Борецька, Г.Е. та ін. (2013). Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика. Київ: Ленвіт.
- Редько, В.Г. та ін. (2022). Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5–9 класи» для закладів загальної середньої освіти. <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/movno-literaturna-osvitnia-haluz/inozemna-mova/>
- Редько, В.Г., Полонська, Т.К., Горошкін, І.О., та ін. (2022). Методика компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов учнів 5–6 класів гімназій. Київ: Педагогічна думка.
- Черноватий, Л. М. (2018). Система вправ і завдань як категорія методики навчання перекладу. *Іноземні мови*, 2 (94), 19–26. http://nbuv.gov.ua/UJRN/im_2018_2_4